

Απαντήσεις της ΕΕΤΤ στις
παρατηρήσεις των τηλεπικοινωνιακών
παρόχων αναφορικά με τον ορισμό της
αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά
δίκτυα και την ανάλυση του επιπέδου
του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά

ΕΕΤΤ

Μαρούσι 28/11/2003

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Το παρόν κείμενο έχει συνταχθεί από την Εθνική Επιτροπή Τηλεπικοινωνιών και Ταχυδρομείων (ΕΕΤΤ) και περιέχει τις απαντήσεις της στις παρατηρήσεις των τηλεπικοινωνιακών παρόχων που συμμετείχαν στη δημόσια διαβούλευση σχετικά με τον ορισμό της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα και την ανάλυση του επιπέδου του ανταγωνισμού στην εν λόγω αγορά.

Στη δημόσια διαβούλευση, που διενεργήθηκε μεταξύ 3 Σεπτεμβρίου 2003 και 3 Οκτωβρίου 2003, συμμετείχαν έξι τηλεπικοινωνιακοί πάροχοι, τρεις εκ των οποίων είναι πάροχοι δικτύων κινητής τηλεφωνίας.

Από την παρουσίαση των αποτελεσμάτων της δημόσιας διαβούλευσης είναι εμφανές ότι από τους έξι συμμετέχοντες οι τρεις συμφωνούν με τις απόψεις και την ανάλυση της ΕΕΤΤ ενώ οι άλλοι τρεις (εταιρείες κινητής τηλεφωνίας) διαφωνούν. Η ΕΕΤΤ εμμένει στις αρχικές απόψεις της σχετικά με τον ορισμό της αγοράς τερματισμού κλήσεων ανά δίκτυο κινητής τηλεφωνίας, και παρέχει επιπλέον διευκρινήσεις – απαντήσεις στα σχόλια – παρατηρήσεις των τηλεπικοινωνιακών παρόχων.

ΟΡΙΣΜΟΣ ΑΓΟΡΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΣΗΜΕΙΟ ΕΚΚΙΝΗΣΗΣ

1. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: **Η διαδικασία ορισμού των αγορών θα έπρεπε να ακολουθήσει την χρονική προτεραιότητα του παραρτήματος της Σύστασης της Ε.Ε. κατά τον ορισμό των αγορών και να εξετάσει πρώτα τις αγορές λιανικής.**

Απάντηση ΕΕΤΤ: Για τις Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές (Ε.Ρ.Α.) δεν προκύπτει ότι έχουν νομική υποχρέωση να κάνουν ανάλυση αγοράς με μία συγκεκριμένη σειρά. Για πρακτικούς λόγους, οι περισσότερες Εθνικές Ρυθμιστικές Αρχές έχουν επιλέξει να κάνουν την ανάλυση αγοράς σε ομάδες και να προηγηθούν οι αγορές εκείνες όπου υπάρχουν ενδείξεις ότι δεν υπάρχει επαρκής ανταγωνισμός και είναι αναγκαία η ρυθμιστική παρέμβαση.

Σχετικά με την αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, η ΕΕΤΤ έχει ξεκινήσει προσπάθεια για την εκτίμηση του επιπέδου ανταγωνισμού στην αγορά αυτή από τον Ιανουάριο του 2002 και η προσπάθεια αυτή ολοκληρώνεται με τον ορισμό της αγοράς αυτής και την επιβολή των κατάλληλων ρυθμιστικών παρεμβάσεων.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

2. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: **Το SSNIP test περιγράφεται δεν εφαρμόζεται, αφού δεν υπάρχουν οικονομετρικές μετρήσεις της καμπύλης ζήτησης. Το “critical loss analysis test” που χρησιμοποιείται δεν αποτελεί σωστό μεθοδολογικό εργαλείο. Δεν εξηγείται πώς προσδιορίζεται το κοινό κόστος ως 10% επί του συνολικού κόστους.**

Απάντηση ΕΕΤΤ: Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες Γραμμές της Ε. Ε., «Ένας τρόπος για την αξιολόγηση της ύπαρξης οποιασδήποτε δυνατότητας ζήτησης ή προσφοράς είναι να εφαρμοστεί το λεγόμενο «τεστ υποθετικού μονοπωλίου»». Οι Ε.Ρ.Α πρέπει να εξετάσουν τι θα συμβεί εάν υπάρχει μικρή αλλά ουσιαστική, διαρκής αύξηση της τιμής ενός δεδομένου προϊόντος ή μιας υπηρεσίας, υποθέτοντας ότι οι τιμές όλων των άλλων προϊόντων ή υπηρεσιών θα παραμείνουν σταθερές.

Το SSNIP test δίνει μία θεωρητική βάση πάνω στην οποία στηρίζεται ο ορισμός της αγοράς, αλλά δεν είναι πρακτικά εύκολο να εφαρμοστεί σε πολλές περιπτώσεις εξαιτίας των περιορισμών που δημιουργούνται από την έλλειψη στοιχείων. Παράδειγμα αυτών των περιορισμών είναι ότι δεν παρατηρείται αύξηση των τιμών για συγκεκριμένες τηλεπικοινωνιακές υπηρεσίες της τάξης του 5% ή 10% πάνω από το επίπεδο ανταγωνισμού

προκειμένου να εξεταστεί από τον οικονομικό αναλυτή η αύξηση της παραγωγικότητας που θα δημιουργηθεί. Επομένως, οι Ρυθμιστικές Αρχές, καθοδηγούμενες θεωρητικά από το SSNIP test, συγκεντρώνουν μία ποικιλία στοιχείων τα οποία σχετίζονται με την υποκατάσταση προσφοράς και ζήτησης.

Η χρησιμότητα του critical loss analysis test είναι να δημιουργήσει ένα όριο αναφοράς για την απώλεια μεριδίου αγοράς σαν αντίδραση στην αύξηση της τιμής, τέτοια ώστε – δεδομένης της δομής του κόστους – η αύξηση της τιμής να είναι μη κερδοφόρα. Εξετάζει ιδιαιτέρως την υποκατάσταση της ζήτησης και συγκεκριμένα στην ανάλυση της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, εξετάζει τις αντιδράσεις των τελικών χρηστών, οι οποίοι απολαμβάνουν την υπηρεσία τερματισμού κλήσεων. Θα πρέπει επίσης να εξεταστεί και η υποκατάσταση προσφοράς και συγκεκριμένα η πιθανότητα ότι άλλοι πάροχοι θα ανταποκριθούν σε μία αύξηση της τιμής και θα συνεισφέρουν την «παραγωγή» τους σε αυτή των ήδη υπαρχόντων παρόχων. Στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης, όλες αυτές οι προσεγγίσεις εξετάστηκαν αναλυτικά και προέκυψε το συμπέρασμα ότι η υποκατάσταση προσφοράς δεν είναι πιθανή (βλ. ενότητα 1.2.2 σελ 10).

Όπως αναφέρεται και στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης, η ανάλυση του κόστους των κινητών υποδηλώνει ότι το μερίδιο του κοινού κόστους ως ποσοστού του συνολικού κόστους δικτύου (ή ακριβέστερα, η διαφορά μεταξύ του μέσου συνολικού κόστους τερματισμού και του επαυξητικού κόστους, εκφραζόμενη ως ποσοστό του συνολικού κόστους δικτύου) είναι της τάξεως του 10%.

Ωστόσο τα συμπεράσματα του ορισμού της αγοράς δεν εξαρτώνται από αυτή την τιμή. Εάν το μερίδιο του κοινού κόστους ως ποσοστού του συνολικού κόστους δικτύου ήταν της τάξης του 15%, ακόμη και σε αυτή την περίπτωση θα απαιτούνταν μείωση της ζήτησης της τάξης του 25% προκειμένου να καταστεί η αύξηση της τιμής ζημιολόγος. Στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης και συγκεκριμένα στην ενότητα 1.2.3 εξετάζεται η υποκατάσταση ζήτησης και στην ενότητα 1.4 αναφέρεται συμπερασματικά: «Δεν υπάρχουν βιώσιμα ανταγωνιστικά υποκατάστατα για τον τερματισμό κλήσεων στο δίκτυο του κάθε ΠΔΚ, είτε υπολογίζοντας από την πλευρά της προσφοράς είτε της ζήτησης.»

3. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Δεν εξηγείται πώς προσδιορίζονται οι τιμές ανταγωνιστικού επιπέδου και πώς κρίνεται ότι τα τέλη τερματισμού είναι πάνω από το ανταγωνιστικό επίπεδο.

Απάντηση ΕΕΤΤ: Σύμφωνα με την οικονομική θεωρία, σε μια επαρκώς ανταγωνιστική αγορά, οι τιμές αντανακλούν το επίπεδο κόστους μιας επαρκώς αποδοτικής εταιρείας. Οι πάροχοι δεν θα διατηρούσαν τη δυνατότητα να ακολουθούν μη αποδοτικές πρακτικές και θα αναγκάζονταν να αντιγράφουν τα πλεονεκτήματα κόστους των ανταγωνιστών τους προκειμένου να επιβιώσουν στην αγορά.

Το μοντέλο υπολογισμού του μακροχρόνιου επαυξητικού κόστους (LRIC) δίνει μία τιμή για το μακροχρόνιο επαυξητικό κόστος του τερματισμού

κλήσεων στο δίκτυο της κάθε εταιρείας κινητής τηλεφωνίας, συν ένα mark up για τα κοινά κόστη.

Εάν η αγορά για τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα ήταν ανταγωνιστική, θα έπρεπε τα τέλη τερματισμού να αντανακλούν τα ανωτέρω κόστη. Η δυνατότητα να διατηρούνται οι τιμές για μεγάλα χρονικά διαστήματα πάνω από το επίπεδο ανταγωνισμού επικερδώς για μεγάλες χρονικές περιόδους είναι απόδειξη έλλειψης ανταγωνισμού.

Δεδομένου ότι τα αποτελέσματα του κοστολογικού μοντέλου απέχουν πολύ από τις ισχύουσες τιμές, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι τα ισχύοντα τέλη τερματισμού δεν βρίσκονται σε επίπεδα ανταγωνιστικά.

Στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης δεν ορίζεται η τιμή ανταγωνιστικού επιπέδου για την αγορά τερματισμού κλήσεων σε κάθε κινητό δίκτυο, ούτε απαιτείται να οριστεί. Σύμφωνα με τον ορισμό αγοράς και την ανάλυση της αγοράς που περιγράφονται στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης και γίνονται σύμφωνα με το νέο Ρυθμιστικό Πλαίσιο της Ε.Ε., κάθε ΠΔΚ διαθέτει μερίδιο αγοράς 100% και επομένως είναι πολύ πιθανό οι μη ρυθμιζόμενες τιμές να βρίσκονται πάνω από το επίπεδο ανταγωνισμού.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΛΛΑΞΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΖΗΤΗΣΗΣ

4. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Δεν εξετάζονται σωστά οι δυνατότητες υποκατάστασης Ζήτησης: SMS, Κλειστές Ομάδες Χρηστών, δυνατότητες επανάκλησης και πραγματοποίηση συντομότερων κλήσεων.

Απάντηση ΕΕΤΤ: Αναφορικά με τους ισχυρισμούς των εταιριών κινητής τηλεφωνίας για την υποκατάσταση από την πλευρά της ζήτησης, επισημαίνεται ότι οι ισχυρισμοί αυτοί επιβεβαιώνονται και από τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης που διεξήχθη τον Ιανουαρίου 2002 αναφορικά με το *επίπεδο του ανταγωνισμού στον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα*.

Ενδεικτικά αναφέρεται ότι οι 6 από τους 10 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, είπαν είτε ότι δεν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης μιας φωνητικής κλήσης από μια άλλη σε επίπεδο λιανικής είτε ότι οι υπάρχουσες μορφές υποκατάστασης δεν μπορούν να οδηγήσουν σε συγκράτηση των τελών τερματισμού.

Οι 8 από τους 12 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, ανέφεραν ότι η υπηρεσία SMS δεν αποτελεί μία εναλλακτική λύση στις φωνητικές κλήσεις.

Όσον αφορά την υποκατάσταση κλήσεων / γραπτών μηνυμάτων, όπως έχει ήδη αναφερθεί και στο κείμενο της δημόσιας διαβούλευσης αναφορικά με τον *ορισμό της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα*, είναι ενδεχόμενο τα γραπτά μηνύματα να αποτελούν μερικώς υποκατάστατο κλήσεων οι οποίες έχουν ορισμένα χαρακτηριστικά, όπως μικρή διάρκεια, το ότι δεν είναι επείγουσες κλπ. Όμως η πιθανή καθυστέρηση στη μετάδοση των μηνυμάτων,

η έκταση των μηνυμάτων που μεταφέρονται και τα στοιχεία της αγοράς δείχνουν συμπληρωματικότητα αντί για εναλλαξιμότητα.

Το ερώτημα είναι εάν η ενδεχόμενη αυτή σχέση υποκατάστασης είναι αρκετά έντονη και διαρκής στον χρόνο ώστε να δικαιολογεί έναν διαφορετικό ορισμό της αγοράς. Σύμφωνα με στοιχεία για την Ελληνική αγορά τα οποία έχει συλλέξει η ΕΕΤΤ, ο ρυθμός αύξησης του αριθμού των γραπτών μηνυμάτων τα οποία αποστέλλονται έχει μειωθεί δραστικά, σε αντίθεση με το ρυθμό μεγέθυνσης του όγκου της κίνησης κλήσεων μεταξύ κινητών (τόσο on-net όσο και off-net). Από το γεγονός αυτό η ΕΕΤΤ συνάγει το συμπέρασμα ότι οι δυνατότητες υποκατάστασης κλήσεων / γραπτών μηνυμάτων φαίνεται να έχουν σχεδόν εξαντληθεί, ενώ αναδεικνύεται ακόμη περισσότερο η σχέση συμπληρωματικότητας μεταξύ γραπτών μηνυμάτων και φωνητικών κλήσεων.

Σχετικά με τις Κλειστές Ομάδες Χρηστών (ΚΟΧ), δεν παρέχεται από τους παρόχους κινητής τηλεφωνίας ποσοτική ένδειξη του πόσο διαδεδομένες είναι ενώ όπως προκύπτει και από τη δημόσια διαβούλευση που διεξήχθη τον Ιανουάριο του 2002 οι 7 από τους 13 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, είπαν ότι είναι ελάχιστα διαδεδομένες, 6 από τους 13 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση είπαν ότι η ύπαρξη τέτοιων ομάδων δεν φαίνεται να μπορεί να συγκρατήσει τα τέλη τερματισμού και η πίεση που μπορεί να ασκηθεί είναι ιδιαίτερα αδύναμη. Επίσης οι 8 από τους 12 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, δήλωσαν ότι οι ΚΟΧ δεν δημιουργούνται με κριτήριο τα τέλη τερματισμού του κάθε δικτύου. Τα ανωτέρω στοιχεία έρχονται να επιβεβαιώσουν σχετικές έρευνες που έχουν διεξαχθεί σε άλλα κράτη μέλη όπως η Ολλανδία και το Η.Β.

Επισημαίνεται επίσης ότι στην περίπτωση καταναλωτών που ανήκουν σε ΚΟΧ, αυτοί ενδιαφέρονται ιδιαιτέρως για τις τιμές λιανικής των εντός δικτύου κλήσεων, με αποτέλεσμα να μην είναι σαφές πως θα μπορούσαν να αποτελέσουν στην πραγματικότητα ισχυρή αντισταθμιστική δύναμη για να επηρεάσουν τα τέλη τερματισμού.

Αναφορικά με τη διαδικασία της επανάκλησης, η ΕΕΤΤ εμμένει στις θέσεις όπως αυτές εκφράστηκαν στο κείμενο διαβούλευσης και επιβεβαιώνεται από τη δημόσια διαβούλευση του Ιανουαρίου του 2002, όπου οι 5 από τους 9 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση εκτίμησαν ότι δεν υπάρχουν σοβαρές ενδείξεις ότι η διαδικασία της επανάκλησης θα μπορούσε να αποτελέσει επαρκή ανταγωνιστική πίεση, που θα οδηγούσε σε μείωση των τελών τερματισμού.

- 5. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Η αγορά της κινητής τηλεφωνίας, η οποία πρέπει να αντιμετωπισθεί ως σύνολο, είναι ανταγωνιστική, λειτουργεί αποτελεσματικά, και δεν υπάρχει ανάγκη ρυθμιστικής παρέμβασης από την ΕΕΤΤ. Υπάρχουν άρρηκτοι δεσμοί μεταξύ των αγορών χονδρικής και λιανικής.**

Απάντηση ΕΕΤΤ: Όπως αναφέρεται στη Σύσταση της Ε.Ε., στο πλαίσιο προσδιορισμού αγορών, οι αγορές λιανικής πρέπει κατ' αρχήν να εξετάζονται κατά τρόπο ανεξάρτητο του δικτύου ή της υποδομής που χρησιμοποιείται για την παροχή υπηρεσιών και σύμφωνα με τις αρχές του δικαίου περί ανταγωνισμού.

Το άρθρο 15 παρ. Ι της οδηγίας πλαίσιο ορίζει ότι στη σύσταση προσδιορίζονται, σύμφωνα με το παράρτημα Ι, της εν λόγω οδηγίας, οι αγορές προϊόντων και υπηρεσιών στον τομέα των ηλεκτρονικών επικοινωνιών, τα χαρακτηριστικά των οποίων είναι δυνατόν να αιτιολογούν την επιβολή των κανονιστικών υποχρεώσεων που ορίζονται στις ειδικές οδηγίες. Επομένως, το σημείο εκκίνησης για τον προσδιορισμό των αγορών στην αρχική σύσταση είναι ο κατάλογος των αγορών του παραρτήματος Ι.

Η οδηγία πλαίσιο βασίζεται στην παραδοχή ότι, σε ορισμένες περιστάσεις, απαιτείται θέσπιση εκ των προτέρων υποχρεώσεων, ώστε να διασφαλιστεί η ανάπτυξη ανταγωνιστικής αγοράς.

Πιο συγκεκριμένα, στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα, σε επίπεδο λιανικής, στην πλευρά της ζήτησης, οι χρήστες που επιθυμούν να καλέσουν ένα συγκεκριμένο συνδρομητή του δικτύου κινητής τηλεφωνίας Χ, δεν μπορούν προς το παρόν να διαλέξουν έναν εναλλακτικό πάροχο κινητής για να τερματίσουν τις κλήσεις τους στον συνδρομητή Χ. Σε επίπεδο χονδρικής, σύμφωνα με τις Αρχές Ανοικτού Δικτύου, η δυνατότητα που πρέπει να δίνεται σε όλους τους παρόχους να τερματίζουν κλήσεις στα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, προϋποθέτει ότι πρέπει να μπορούν να αγοράσουν χονδρικά τις υπηρεσίες τερματισμού κλήσεων σε κάθε δίκτυο κινητής τηλεφωνίας, κάτι για το οποίο δεν υπάρχουν υποκατάστατα.

Ακόμη επισημαίνεται ότι ο υψηλός ρυθμός μετακίνησης χρηστών κινητής τηλεφωνίας μεταξύ παρόχων (churn rate) αφορά την αγορά πρόσβασης και συλλογής κλήσεων, όχι εκείνη του τερματισμού κλήσεων. Η επιλογή δικτύου από τον καταναλωτή μπορεί να επηρεάζεται από έναν αριθμό παραγόντων. Ακόμα και αν δεχθούμε ότι βασικό κριτήριο επιλογής δικτύου είναι το κόστος των κλήσεων off-net, τότε η αλλαγή σύνδεσης, η οποία γίνεται για το λόγο αυτό, είναι προς όφελος του ΠΔΚ ο οποίος χρεώνει υψηλά τέλη τερματισμού.

Στην πλευρά της προσφοράς, ο κάθε πάροχος κινητής τηλεφωνίας μπορεί να προσφέρει τερματισμό των κλήσεων μόνο στο δίκτυό του και επομένως δεν υπάρχει δυνατότητα υποκατάστασης μεταξύ των παρόχων δικτύων κινητής τηλεφωνίας.

Η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι, ο τερματισμός κλήσεων σε κινητά δίκτυα αποτελεί ανεξάρτητη αγορά, την οποία ο τελικός καταναλωτής δεν έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει αντιδρώντας σε αυξήσεις των τελών τερματισμού.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΤΩΝ ΧΡΗΣΤΩΝ

6. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Οι καταναλωτές είναι ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα τέλη τερματισμού (ειδικότερα οι επιχειρηματικοί πελάτες) και στις τιμές κινητής τηλεφωνίας γενικότερα.

Απάντηση ΕΕΤΤ: Παρά το γεγονός ότι είναι δυνατόν να υπάρχουν διαφοροποιήσεις στις έρευνες για τη συμπεριφορά καταναλωτή μεταξύ διαφορετικών χωρών, η ΕΕΤΤ θεωρεί ότι δεν υπάρχουν λόγοι που να δικαιολογούν μία εντελώς διαφορετική συμπεριφορά των ελλήνων καταναλωτών σε σχέση με αυτή των καταναλωτών στις περισσότερες ευρωπαϊκές χώρες. Αντιθέτως οι απαντήσεις εκείνων που συμμετείχαν στη δημόσια διαβούλευση για το *επίπεδο του ανταγωνισμού στον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα*, που διενήργησε η ΕΕΤΤ τον Ιανουάριο του 2002 επιβεβαιώνουν τη θέση της ΕΕΤΤ.

Συγκεκριμένα, σε ερώτηση εάν η διαφοροποίηση των τελών εισερχομένων κλήσεων είναι σημαντική ώστε να οδηγήσει σε μείωση των αρνητικών αποτελεσμάτων της αρχής «ο καλόν πληρώνει», οι 5 από τους 10 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, απάντησαν ότι τα τέλη τερματισμού δεν είναι σημαντικός παράγοντας ώστε να επηρεάσουν την απόφαση καταναλωτών στην επιλογή δικτύου.

Οι 6 από τους 10 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, θεωρούν ότι οι καταναλωτές δεν είναι ενήμεροι σχετικά με το κόστος κλήσης σε συγκεκριμένο δίκτυο.

Οι 4 από τους 8 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, είπαν ότι οι καταναλωτές δεν γνωρίζουν πόσο στοιχίζει η κλήση κινητού από σταθερή γραμμή.

Οι 8 από τους 8 που απάντησαν σε σχετική ερώτηση, δήλωσαν ότι υπό τις παρούσες συνθήκες, είναι αδύνατον να εμφανισθούν ανταγωνιστικές πιέσεις ούτως ώστε να συγκρατήσουν ή και να μειώσουν τα τέλη τερματισμού προς κινητά.

Ένας λόγος για τον οποίο ένα μεγάλο μέρος των χρηστών δεν είναι επαρκώς ενήμεροι για τις τιμές τις οποίες πληρώνουν όταν καλούν κινητά είναι το πλήθος και η πολυπλοκότητα των τιμολογιακών πακέτων. Είναι επίσης φυσικό να υποθέσουμε ότι πολλοί χρήστες ενδιαφέρονται μόνο για τη συνολική χρέωση.

Επίσης σχετικά με τον ισχυρισμό ότι οι εταιρικοί πελάτες είναι ευαισθητοποιημένοι απέναντι στα τέλη τερματισμού, η ΕΕΤΤ επισημαίνει ότι με την χρήση των GSM Gateways, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας έχουν τη δυνατότητα να διαχωρίζουν εκείνους τους πελάτες που είναι περισσότερο ευαίσθητοι στις αυξήσεις των τελών τερματισμού, και ειδικά για τις κλήσεις από σταθερό σε κινητό, προσφέροντάς τους ειδικά τιμολογιακά πακέτα και να αδρανοποιούν την αντίσταση των περισσότερο ευαισθητοποιημένων πελατών τους.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΝΑΛΛΑΞΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ

7. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Δεν εξετάζονται σωστά οι δυνατότητες υποκατάστασης Προσφοράς: GSM Gateways, tromboning

Απάντηση ΕΕΤΤ: Είναι γεγονός ότι, πολλοί εναλλακτικοί πάροχοι στην Ελλάδα εξακολουθούν να εκμεταλλεύονται τις ευκαιρίες για tromboning ούτως ώστε να αναδρομολογούν την κίνηση για να εκμεταλλευτούν τα ευνοϊκότερα διεθνώς συμφωνηθέντα τέλη. Το κόστος και η ποιοτική αποτελεσματικότητα της δυνατότητας αυτής περιορίζεται όλο και περισσότερο και αναμένεται να εξαφανιστεί με την πάροδο του χρόνου, όπως έχει ήδη συμβεί σε άλλα κράτη μέλη της Ε.Ε..

Όπως προκύπτει από απάντηση εναλλακτικού παρόχου σε σχετικό ερωτηματολόγιο, «ο λόγος που χρησιμοποιούνται τα GSM Gateways από τους εναλλακτικούς παρόχους για τον τερματισμό κλήσεων σε κινητά δίκτυα είναι ότι οι πάροχοι κινητών επικοινωνιών απαιτούν για τη διασύνδεση με αυτούς τιμές κατά πολύ μεγαλύτερες (0,18€/λεπτό – 0,23€/λεπτό) από τις τιμές αγοράς που αυτοί προσφέρουν στους μεγάλους πελάτες τους (0,09€/λεπτό)». Επίσης οι τιμές που προσφέρουν οι εταιρείες κινητής τηλεφωνίας για τερματισμό κλήσεων από παρόχους εξωτερικού προς την Ελλάδα είναι κατά πολύ χαμηλότερες από τις τιμές διασύνδεσης στην Ελλάδα.

Παρά το γεγονός ότι από στοιχεία που έχει στη διάθεσή της η ΕΕΤΤ διαπιστώνεται ότι υπάρχει αύξηση της κίνησης που εξυπηρετείται από GSM Gateways, αυτά δεν μπορούν να θεωρηθούν ως υποκατάστατα από την πλευρά της προσφοράς ή ως τρόποι ανταγωνιστικής πίεσης, αφού τα GSM Gateways εξαρτώνται αποκλειστικά από την εμπορική πολιτική των εταιρειών κινητής τηλεφωνίας.

Άλλωστε από τα στοιχεία τα οποία διαθέτει η ΕΕΤΤ, οι πάροχοι κινητής τηλεφωνίας στην Ελλάδα φαίνεται να επανεξετάζουν κατά τρόπο ριζικό την πολιτική τιμών που ακολουθούν σε σχέση με τα GSM Gateways.

Επομένως, η ΕΕΤΤ δεν θεωρεί ότι υπάρχει υποκατάσταση από την πλευρά της προσφοράς από την παροχή GSM Gateways, tromboning.

ΑΝΑΛΥΣΗ ΑΓΟΡΑΣ

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΑΝΑΦΟΡΙΚΑ ΜΕ Σ.Ι.Α.

8. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Η πρόσφατη είσοδος ενός παρόχου στην αγορά κινητής τηλεφωνίας καταδεικνύει ότι η εν λόγω αγορά δεν χαρακτηρίζεται από υψηλούς φραγμούς εισόδου.

Απάντηση ΕΕΤΤ: Αναφορικά με το ζήτημα των φραγμών εισόδου η ΕΕΤΤ εμμένει στην ανάλυσή της όπως αυτή παρατίθεται στο κείμενο της διαβούλευσης, επαναλαμβάνοντας ότι η μελλοντική είσοδος ΠΔΚ είναι επίσης ιδιαίτερα περιορισμένη για εμπορικούς λόγους (συγκεκριμένα, η απόδοση των υφιστάμενων παικτών στην αγορά, οι απαιτούμενες οικονομίες κλίμακος σε μια σχετικά ώριμη Ελληνική αγορά, ARPU προσδοκίες μεταξύ των ΠΔΚ κλπ.), καταδεικνύουν ότι η είσοδος στην αγορά ενός νέου ΠΔΚ είναι ιδιαίτερα απίθανη. Η άποψη αυτή επιβεβαιώνεται από τις απαντήσεις των ΠΔΚ στο ερωτηματολόγιο για την αγορά.

Αφετέρου, η είσοδος ενός νέου ΠΔΚ στην αγορά δεν σημαίνει ότι τα υπάρχοντα επιχειρηματικά μοντέλα για την τιμολόγηση του τερματισμού κλήσεων σε κινητά – που βασίζονται στην αρχή «ο καλών πληρώνει» - θα τροποποιηθούν. Επομένως η είσοδος αυτή δεν δύναται να επιφέρει ανταγωνιστική επίδραση στην αγορά τερματισμού κλήσεων σε ξεχωριστά κινητά δίκτυα.

9. Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Οι μελλοντικές εξελίξεις από πλευράς τεχνολογίας και δομής αγοράς θα οδηγήσουν σε αύξηση του ανταγωνισμού στον τερματισμό κλήσεων. Σε ό,τι αφορά τη δομή της αγοράς ειδικότερα οι εξελίξεις που αναμένονται να διαφοροποιήσουν το επίπεδο του ανταγωνισμού συνίστανται στην αύξηση ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των Ελλήνων καταναλωτών στις τιμές των διαφόρων τηλεφωνικών υπηρεσιών.

Απάντηση ΕΕΤΤ: Σύμφωνα με την ανάλυση της ΕΕΤΤ, στο βαθμό που θα υλοποιηθούν στο μέλλον βιώσιμες εναλλακτικές που να επιτρέπουν σε οποιονδήποτε πάροχο – εκτός του ΠΔΚ που τερματίζει – να τερματίζει φωνητικές κλήσεις σε συνδρομητές στο δίκτυό του, η αποτελεσματικότητά τους (ήτοι, η ικανότητά τους να επηρεάσουν το επίπεδο του ανταγωνισμού στη σχετική αγορά) θα εξαρτάται με τη σειρά της από το βαθμό στον οποίο οι συνδρομητές κινητών παραμένουν σχετικά αδιάφοροι για τα υψηλά τέλη τερματισμού κλήσεων σε κινητά. Επί του παρόντος ωστόσο, η αναμενόμενη επίδραση των ανωτέρω παραγόντων στην αγορά είναι εξαιρετικά υποθετική και αβέβαιη, και ως εκ τούτου εκτιμήσεις αναφορικά με το επίπεδο του ανταγωνισμού από δυναμικής απόψεως καθίστανται αδύνατες. Επιπροσθέτως, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς άλλων παικτών της αγοράς, η δυνατότητα μελλοντικών τεχνολογικών εξελίξεων να επηρεάσουν τη δομή της αγοράς θα καθίσταται πιθανώς πάντα περιορισμένη, δεδομένου ότι οι ΠΔΚ θα

επιδιώκουν (όπως επί του παρόντος αναφορικά με τη χρήση των GSM Gateways) να κρατούν μόνο για τους εαυτούς τους τη χρήση οποιασδήποτε νέας τεχνολογίας.

10. **Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Σύμφωνα με τις Κατευθυντήριες γραμμές, η ύπαρξη μεγάλου μεριδίου αγοράς (εν προκειμένω 100%) δεν αρκεί για τον ορισμό μιας επιχείρησης ως έχουσα Σημαντική Ισχύ στην σχετική αγορά. Η ΕΕΤΤ θα έπρεπε να προβεί σε εις βάθος και σφαιρική ανάλυση των οικονομικών χαρακτηριστικών της σχετικής αγοράς.**

Απάντηση ΕΕΤΤ: Ακόμα και αν υποθέσουμε ότι ο ισχυρισμός αυτός ευσταθεί απολύτως, η ΕΕΤΤ αντιμετωπίζει το θεωρητικό αυτό ενδεχόμενο στο κείμενο της Δημόσιας Διαβούλευσης και συμπεραίνει ότι το τεκμήριο σημαντικής ισχύος στην αγορά κάθε ΠΔΚ δεν ανατρέπεται από τις συνθήκες της αγοράς. Συγκεκριμένα, δεδομένου ότι α) η αγορά χαρακτηρίζεται από φραγμούς εισόδου β) ότι δεν υπάρχουν βιώσιμες εναλλακτικές που να επιτρέπουν σε οποιονδήποτε πάροχο - εκτός από τον ΠΔΚ που τερματίζει- να τερματίζει φωνητικές κλήσεις σε συνδρομητές στο δίκτυό του γ) ότι δεν αναμένονται αλλαγές στη δομή της αγοράς, τέτοιες ώστε η διαπραγματευτική ισχύς των παικτών στην αγορά να αλλάξει, κανένας ΠΔΚ δεν υπόκειται σε πραγματικό ανταγωνιστικό περιορισμό.

11. **Ισχυρισμός εταιρειών κινητής τηλεφωνίας: Υπάρχει ιδιαίτερα ισχυρή αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη σε ό,τι αφορά τα τέλη τερματισμού κλήσεων, καθώς κάθε δίκτυο έχει αυτονόητο συμφέρον να χρεώνεται με όσο το δυνατόν χαμηλότερα τέλη τερματισμού από τα άλλα δίκτυα.**

Απάντηση ΕΕΤΤ: Αγνοείται η αρχή «ο καλών πληρώνει», με βάση την οποία, ο καλών δεν έχει τη δυνατότητα να επηρεάσει τα τέλη τερματισμού κλήσεων. Το τέλος τερματισμού κλήσεων καθορίζεται από το καλούμενο δίκτυο, το οποίο επιλέγεται από τον καλούμενο συνδρομητή. Με αποτέλεσμα να μην υφίσταται άμεση σχέση μεταξύ των τελών που χρεώνονται και της ζήτησης για την υπηρεσία εκ μέρους των χρηστών του δικτύου κινητών επικοινωνιών που δέχονται τις κλήσεις.

Η αρχή «ο καλών πληρώνει» παίζει καθοριστικό ρόλο στη διαμόρφωση των ορίων της αγοράς τερματισμού κλήσεων σε κινητά δίκτυα και στη διαμόρφωση των συνθηκών ανταγωνισμού σε αυτή την αγορά. Σύμφωνα με την αρχή «ο καλών πληρώνει», η ζήτηση για τερματισμό κλήσεων δημιουργείται από τον καλούντα, ο οποίος πληρώνει και το τέλος τερματισμού, ενώ το ύψος του τέλους τερματισμού και το καλούμενο δίκτυο επιλέγονται από τον καλούμενο.

Εξάλλου, η ιστορική εξέλιξη των τελών τερματισμού σε κινητά δίκτυα δείχνει ότι δεν υπάρχει αντισταθμιστική αγοραστική δύναμη από ένα δίκτυο κινητής

τηλεφωνίας σε άλλο, αφού μέχρι το 2001 ίσχυε bill and keep, ενώ το 2002 ίσχυαν τα ίδια τέλη τερματισμού για όλα τα δίκτυα κινητής τηλεφωνίας. Μέσα στο 2003 παρατηρούνται μικρές διαφοροποιήσεις στα τέλη τερματισμού, που η κάθε εταιρεία κινητής τηλεφωνίας ζητάει για τερματισμό κλήσεων στο δίκτυό της.